

σειράν ἐπικῶν συνθέσεων.» Ἄπαντες δὲ λαμβάνουσιν ἀποσπάσματα ἐκ ταύτης, ὅπως πλουτίσωσι τὰς Ἀνθολογίας αὐτῶν. Οἱ αὐτοὶ ἐπαινοὶ ἀπονέμονται καὶ εἰς τὰς *Μελέτας*, ἐξ ὧν πλείστα ὡσαύτως ἀποσπάσματα δημοσιεύονται ἐν ταῖς Ἀνθολογίαις. Ὁ κ. Δουμὴκ κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἔργοις, ἐν οἷς ὁ ποιητὴς «κατάρθωσε νὰ καταστῇ πληρέστατα κύριος τοῦ πνεύματος αὐτοῦ.» Οἱ δὲ κ. κ. Ἀνσελὲν καὶ Βιντάλ ἀνακηρύττουσιν αὐτὰς «βιβλίον θαυμάσιον.» Καθόσον ὅμως ἀφορᾷ εἰς τὰς *Τιμωρίας*, ἀπέναντι τούτων κατ' ἀνάγκην ἀπαιτεῖται μείζων ἐφεκτικότης ἐνεκα τοῦ πολιτικοῦ χαρακτῆρος, ὃν φέρουσιν· ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις ἀπαντῶσι τεμάχια τινὰ διὰ τὰς Ἀνθολογίας, πάντοτε δὲ ἀνομολογεῖται μετὰ τοῦ κ. Δουμὴκ ὅτι «ἐν αὐταῖς διακρίνονται ἀποσπάσματα ἐνέχοντα μεγίστην καλλιπείαν.»

Τὰ ἄσματα τῶν ὁδῶν καὶ τῶν δασῶν θεωροῦνται ἥττον ὠραία, καίπερ λαμβανομένων καὶ ἐκ τούτων ἀποσπασμάτων τινῶν· ὁ κ. Μαριὼν ἐπαινεῖ τῶν ἁσμάτων τούτων τὰς «βραχείας καὶ συνεπτυγμένας» στροφάς. Τὰ πεζὰ ὅμως ἔργα, ἅτινα ὁ ποιητὴς ἔγραψε κατὰ τὰ δέκα ἐννέα ταῦτα ἔτη, φαίνονται περιέργως ὠχρίασαντα, δὲν ἀναφέρονται δὲ εἰ μὴ μόνον πρὸς ἀνάμνησιν. Περὶ τῶν *Ἀθλίων* λέγεται μόνον ὑπὸ τοῦ κ. Καέν ὅτι «χωρὶς τινὰ ἔχουσιν εἰδυλλιακὴν χάριν, ἀλλὰ ἐνέχουσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔπους, ἀλλ' οὔτε ἡ ὅλη σύνθεσις, οὔτε ὁ μῦθος, οὔτε ἡ τῶν χαρακτῆρων διαζωγράφησις εἶναι ἀμειψτά», καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Δουμὴκ ὅτι περιέχουσιν «ἐκτὸς ὀλίγων ὠραίων χωρίων πολλοὺς πλατυασμούς καὶ τερθρείας λέξεων» Τοῦ *Γουλιέλμου Σαϊκπέρου*, τῶν *Ἐργατῶν τῆς θαλάσσης* καὶ τοῦ *Γελῶντος ἀνθρώπου* οἱ τίτλοι μόνον μνημονεύονται ἄνευ σχολίων. Ἄλλ' αἱ τοιαῦται περιφρονήσεις εἶναι ἄρ' γε ἀμετάκλητοι; Βλέ-

ποντες ταύτας γενικῶς ἀποδεκτὰς γενομένους παρὰ τῶν πλείστων ἀναγνωστῶν, δυνάμεθα νὰ φοβώμεθα τοῦτο. Οὐχ ἥττον δὲν πρέπει νὰ λησμονώμεν ὅτι οἱ δύο ἀσπονδῶτατοι τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ ἐχθροὶ ἐξήνεγκον κρίσεις λίαν διαφερούσας ἀπ' ἀλλήλων· οὗτοι δὲ εἶναι ὁ Μπιρὲ, ἀποκαλῶν τοὺς *Ἀθλίους* ἔργον ὠραιότατον καὶ πλήρες σθένους, καὶ ὁ κ. Κάρολος Μορές, γράφων ὅτι ὁ *Γελῶν ἀνθρώπος* καὶ οἱ *Ἐργάται τῆς θαλάσσης* εἶναι ἔργα ἱστάμενα ἀκλόνητα ὡς ἐξάιρεται τοῖχοι· «ὄντα δὲ ἀριστοτεχνήματα φιλολογικὰ».

Ἀπὸ τῆς εἰς Γαλλίαν ἐπανόδου αὐτοῦ ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ, καὶ κατὰ τὰ λεγόμενα αὐτῶν τῶν ἐμπαθῶν θαυμαστῶν αὐτοῦ, δὲν παρήγαγε πλέον ἔργα πρώτης τάξεως. Εὐνόητον λοιπὸν ἀποβαίνει ὅτι τὰ διδασκτικὰ ἡμῶν βιβλία ἀρκοῦνται ἀναγράφοντα ἄνευ ἐτέρας σημειώσεως τὴν ἐκδοσιν τοῦ *Τρομεροῦ ἔτους*, τοῦ *Ἐννεήκοινα τρία*, τῆς *Τέχνης* τοῦ νὰ ἦναι τις πάππος, τοῦ *Υψίστου οἴκτου*, τῆς *Θρησκείας* τῶν *θρησκείων*, τοῦ *Πάπα*, τοῦ *Ὁρου*, τοῦ *Τορκονεμάδα*, τῆς *Ἱστορίας ἐνὸς παραπτώματος*, καὶ τῶν *Τεσσάρων ἀνέμων τοῦ πνεύματος*. Λεκτεὶν ἄραγε ὅτι ἀπορρίπτουσ ταῦτα ἀπολύτως; Οὐχί. Τούναντίον προθύμως διαπιστοῦσιν ὅτι τὰ ἔργα ταῦτα τοῦ γήρατος περιέχουσι πλείστας ἀρίστας σελίδας. «Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ λέγουσιν οἱ Ἀνσελὲν καὶ Βιντάλ, διέμεινε μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ στιγμῆς ὅτι οὐδέποτε ἔπαυσεν ὢν, καὶ ὅτι θὰ ἐξακολουθήσῃ ὢν πρὸ τῶν ὁμμάτων τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, ἥτοι μέγας καὶ ὑψηλὸς ποιητὴς.»

— «Ἀδύνατον νὰ ἀναγνώσῃς μίαν σελίδα τῶν ποιημάτων αὐτοῦ, γράφει ὁ κ. Γκαζιέ, καὶ ἐξ ἐκείνων εἰσέτι, αἵτινες ἐγράφησαν κατὰ τὰς χαλεπὰς ἡμέρας, χωρὶς νὰ ᾔσῃ βέβαιος ὅτι θ' ἀπαντήσῃς ἐνιαχοῦ

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Ἄνθρωπος τὰ μάλιστα ἀπασχολῶν νῦν τὴν δημοσιογραφίαν, τὴν τε ἡμερησίαν καὶ τὴν περιοδικήν, ἐν Παρισίαις εἶνε ὁ κράτιστος κριτικὸς Φερδινάνδος Brunetiere, ὁ δυνάμενος ἐν πολλοῖς νὰ λογισθῇ ὡς διάδοχος τοῦ Saine-Beuve καὶ τοῦ Taine, ἐνεκα τῶν μελετῶν αὐτοῦ περὶ τῆς γαλλικῆς φιλολογίας. Ὁ Brunetiere οὗτος, καίπερ μὴ φέρων ἀκαδημαϊκὴν πτυχίον, ἐγένετο πρό τινας, ὡς γνωστὸν, ἀκαδημαϊκός, καταλεχθεὶς ἐν τοῖς τεσσαράκοντα ἀθανάτοις· ὡς τοιοῦτος δὲ διορίσθη καὶ καθηγητὴς ἐν τῇ μεγάλῃ Σορβόννῃ, ἐν ᾗ οἱ καθηγηταὶ δέον νὰ ἔχωσι πτυχίον πληρὸν τῶν μελῶν τῆς μεγάλης ἀκαδημίας, ἅτινα δύνανται νὰ διορισθῶσι καὶ ἄνευ πτυχίου. Ὁ Brunetiere λοιπὸν, περὶ οὗ πολλάκις ἐγένετο λόγος ἐν τῇ *Νεολόγῳ* Ἑβδομαδιαίᾳ Ἐπιθεωρήσει ἐπὶ ταῖς πέρυσι γενομέναις διαλέξεσιν αὐτοῦ «Περὶ τῶν ἔποχων τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου», χωρὶς ν' ἀκολουθήσῃ πανεπιστημιακὰς σπουδὰς, ὡς ἡμεῖς λέγομεν, ἐγένετο κριτικὸς διὰση-

μος, παρέσχε κύρος εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἐξελέγη μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, διορίσθη καθηγητὴς ἐν τῇ Σορβόννῃ καὶ τέλος ἐξελέγη διευθυντὴς ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ παγκοσμίου περιοδικοῦ συγγράμματος *Revue des deux Mondes*, ἐνεκρίθη δὲ ἡ ἐκλογή αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἄρτι συνελευσέως συνελεύσεως τῶν μετόχων τῆς εταιρείας τοῦ ἐνδόξου τούτου δεκαπενθημέρου περιοδικοῦ συγγράμματος, ἐν ᾧ οἱ διαπρεπέστατοι τῶν ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας γράφουσιν, ἐν ᾧ ἄλλοι τε καὶ ὁ Renan, ἵνα γνωστῶν μνημονεύσωμεν, τὰς πολυχρότους μελέτας αὐτοῦ «Περὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ» ἐδημοσίευσεν. Διδάσκων νῦν ἐν τῇ Σορβόννῃ, ὁ οὐ πρὸ πολλοῦ σφῆν σειρὰν «Περὶ τῆς λυρικῆς ποιήσεως» διαλέξεων ποιησάμενος, ἀναπτύσσει μελέτην αὐτοῦ περὶ τοῦ συγγραφέως τῶν *Méditations sur l'Évangile*, τῶν *Sermons*, τῶν *Oraisons funèbres*. τοῦ πολλοῦ θεολόγου Bossuet. Ἐν ᾧ δὲ χρόνῳ τὰ μαθήματα ταῦτα προὔκαλουν τὴν γενικὴν προσοχὴν καὶ ὁ Brunetiere σὺν τῷ Bossuet ἐφέρετο ἐν τε τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ ἀνὰ τὰ στόματα πάντων, ἀνεγνώσκειτο δ' αὖθις ὁ Bossuet, ἵνα κριθῇ ὁ Brunetiere, ἐπὶ λθὼν ὁ διορισμὸς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ὡς διευθυντοῦ τῆς *Revue des deux Mondes*, ὁ δὲ διορισμὸς οὗτος προὔκαλεσε καὶ προκαλεῖ ἐτι ζητήματα ὡς ἐπικυρωθεὶς μὲν ὑπὸ γενικῆς συνελεύσεως, ἀλλὰ κατὰ πλειονοψηρίαν οὐχὶ παμψηφεῖ. Τοῦτο

στίχους θαυμασίους.» — «Τὰ ἄλλα προϊόντα τοῦ τε λευταίου τοῦ βίου αὐτοῦ τμήματος, λέγει ὁ Κανέν, εἶναι κράμα ἀδυναμιῶν καὶ ὠραιοτήτων.» Εἶναι μᾶλλον φανερόν, ὅτι ἂν οἱ καθηγηταὶ ἡμῶν δὲν προβαίνουνσι περαιτέρω, πράττουσι τοῦτο διότι καλῶς ἐννοοῦσιν ὅτι οὐδεμία περὶ τῶν προσφάτων τούτων διανοητικῶν καὶ ποιητικῶν προϊόντων γενικὴ γνώμη ἐσχηματίσθη εἰσέτι, καὶ ὅτι διὰ τὴν περίστασιν ταύτην λίαν φρόνιμος εἶναι ἡ συμβουλὴ «ἄφῃσε τὸν καιρὸν νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ». Ἐν τούτοις ἤδη ἀπαντῶσιν ἀποσπάσματα τινὰ τοῦ *Tromperou* ἔτους ἐν τοῖς Ἀνθολογίοις, πλείστοι δὲ καθηγηταὶ ἀρέσκονται ποιούμενοι κατὰ τὰ μαθήματα αὐτῶν ὑπαινιγμούς περὶ σελίδων τινῶν τῆς *Téchnης* τοῦ *ῥα ἡραὶ τις πάππος*. Καθόσον ὅμως ἀφορᾷ εἰς τὰ *Ὀψιγενῆ* ἔργα, οὐδὲ μνεῖαν τούτων ποιοῦνται, καὶ τοῦτο ὑπὸ δικαιοσύνης φερόμενοι, διότι παρὰ τὴν ὠραϊότητα στίχων τινῶν τῆς *Ὀλῆς Ἀύρας* (*toute la Lyre*) καὶ παρὰ θαυμασίᾳ τινὰ ἐπεισόδιᾳ τοῦ *Τέλου* τοῦ *Σαταρά*, τὰ σχεδιάσματα ταῦτα, πλήρη χασμάτων ὄντα καὶ μὴ περατωθέντα, οὐδὲν ἄλλο θὰ ἀποτελέσωσιν εἰμὴ μόνον συλλογὴν ἐγγράφων πρὸς χρῆσιν τῶν εὐρυμαθῶν ἐκείνων, οἵτινες θὰ ἤθελον νὰ μελετήσωσι τὸ μυστικὸν τῆς ποιητικῆς ἐπεξεργασίας παρὰ τῷ ποιητῇ, ὃν μελετῶσι.

Διὰ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων θὰ δυνήθωμεν ἤδη νὰ προμαντεύσωμεν τὸ φρόνημα, ὅπερ θὰ κρατήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι, διότι παρέστημεν ἤδη κατὰ τὰς πρώτας φάσεις τῆς γενέσεως τοῦ φρονήματος τούτου. Τὸ ἐξῆς γεγονός ἐκπλήττει ἐκ πρώτης ὀψεως ἡμᾶς, ὅτι ἐξ ὧν τῶν συγγραφέων τοῦ παρόντος αἰῶνος, οἵτινες ἔγραψαν πολλὰ ἔργα, μόνος ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ εἶναι ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου ἅπαντα τὰ ἔργα καὶ αὐτὰ τὰ μετρίωτα μνη-

εῖτι μᾶλλον ἐξαίρει τὴν ἀξίαν τοῦ διασήμευ φιλόλογου, τοῦ ἄνευ πτυχίου.

Ἀποδείκνυται λοιπὸν ἐκ τῶν περὶ Brunelière ρηθέντων ὅτι οὐχὶ τὰ πτυχία δημιουργοῦσι τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' αὐτοὶ ἑαυτοὺς καὶ ὅτι δύνανται νὰ υπερβάλωσι μὴ ἔχοντες ἔχοντας πτυχία, ν' ἀνδειχθῶσι, νὰ δοξασθῶσι. Ταῦτα λέγοντες οὐδαμῶς διανοούμεθα ν' ἀρνηθῶμεν τὴν ἀξίαν τῶν διδακτορικῶν πτυχίων, ἀλλὰ νὰ ὑποδείξωμεν ὅτι εἰς οὐδὲν δύνανται νὰ λογισθῶσιν ἐπιδεικνύμενα ἁπλῶς ἄνευ ἐργασίας ἀτομικῆς καὶ ὅτι ἡ ἀτομικὴ ἐργασία εἶνε κρείσσων τῶν διπλωμάτων. Ἀναρίθμητοί εἰσιν οἱ μὴ ποιησάμενοι πανεπιστημιακὰς σπουδὰς, ἀλλὰ διαπρέψαντες ὡς συγγραφεῖς, ὡς ποιηταί, ὡς φιλόσοφοι κλπ. Μὴ καυχάσθω λοιπὸν ὁ καυχώμενος ἐπὶ τῷ πτυχίῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἀτομικῇ αὐτοῦ ἀξίᾳ, ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐργασίᾳ. Τὸ πτυχίον ἄνευ τούτων ἐστὶ χάρις καὶ οὐδὲν πλέον.

Ἐχομεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τὸν ἀριθμὸν 22 τῆς τριμηνίας Ἀπριλίου—Ιουνίου 1893 τοῦ περιοδικῶς συγγραμματος τοῦ ἐν Παρίσις *Πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ* Συλλόγου (*Association pour l'encouragement des études Grecques en France*). Τὸ τεῦχος τοῦτο τῆς λίαν ἐνδιαφε-

μονεύονται ἐν ταῖς σημειώσεσι τῶν διδακτικῶν βιβλίων, ἂν δὲ λάθωμεν ὑπ' ὅσιν ὅτι τοιαύτη τιμὴ δὲν ἀποδίδεται πλέον οὔτε εἰς τὸν Λαμαρτίνον, οὔτε εἰς τὸν Γκωτιέ, οὔτε εἰς τὴν Γεώργιον Σάνδ¹, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὰ *Ἀπαντα* αὐτοῦ θὰ εὐρίσκωντα ἐπὶ πολὺ εἰσέτι ἐν πάσῃ καλῶς κατηρητισμένῃ βιβλιοθήκῃ. Καὶ διὰ τὰ ἔργα τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ θὰ συμβῇ ὅ,τι συνέβη καὶ διὰ τὰ ἔργα τοῦ Βολταίρου, ἐξ ὧν μόνον τὰ κυριώτατα ἔργα ἀναγιγνώσκονται νῦν ἐπιμόνως, ἅτινα ὅμως πάντοτε ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἔχωμεν πρόχειρα, ὅπως ἀνοίγωμεν ταῦτα κατὰ τύχην ἐν στιγμῇ εὐκαιρίας, βέβαιοι ὄντες ὅτι ἐν τούτοις θὰ προσβῶμεν εἰς περιέργους ἀναδιφήσεις καὶ ἀνακαλύψεις. Τούναντίον εἰς τὰς μετριοτέρας τῶν βιβλιοθηκῶν θὰ ἐπιβάλληται ἡ ἐκλογὴ τῶν τινῶν, δυνάμεθα δὲ νὰ διαβλέπωμεν γενικῶς ἐκ ποίων ἔργων θὰ ἀποτελῇται ἡ ἐκλογὴ αὕτη. Πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν τοὺς τίτλους τῶν ἔργων, ἅτινα οἱ καθηγηταὶ ἡμῶν ὁμοφώνως ἐπαινοῦσι καὶ ἐξ ὧν λαμβάνουσι κατὰ προτίμησιν τὰ πλείστα τῶν τεμαχίων. Τὰ ἔργα ταῦτα εἶναι: Τὰ *Ἀρατολικά ὄσματα*, τὰ *Φθινοπωρινὰ φύλλα*. Αἱ *ἀκτῖνες καὶ Σκιαί*, τὰ *Ἄσματα τοῦ Ἀνκανροῦς*, αἱ *Μύχιοι φωναί*, αἱ *Μελέται*, ἡ *Παράδοσις τῶν αἰώνων*, αἱ *Τιμωρίαι*, τὰ *Ἀράματα*, ἡ *Παραγία τῶν Παρισίων*. Ἰσως μάλιστα ἀναγνώσταί τινες θὰ προσέθετον εἰς ταῦτα τοὺς *Ἀθλόους*, τὸν *Γελοῦντα ἀνθρώπου*, τὸν *Τορκομεμάδα*, τὴν *Τέχνην* τοῦ *ῥα ἡραὶ τις πάππος*, ἥτοι ἐν ὅλῳ εἰκὸς τῶν.

Μετὰ τὰς παρατηρήσεις ταύτας οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται ἡμῖν, εἰμὴ μόνον νὰ ζητήσωμεν παρὰ τῶν συγ-

1) Ἦτοι τῆς κυρίας Αὐδεθάντης (Aurore Dupin baronne Dudevant), τῆς εὐγλωττοτέρας καὶ εὐφυσέτερρας τῶν γάλλων λογογράφων τοῦ παρόντος αἰῶνος (1804—1876).

ρούσης ἡμῖν *Revue des études Grecques* ἔχει τὸν κανονισμὸν τοῦ Συλλόγου, τὰ μέταλλα αὐτοῦ, τὰς διαρκεῖς συνδρομὰς τῶν ἑλληνικῶν μνημείων, τὰ πρακτικὰ τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῆς 6 Ἀπριλίου 1893, ἐν οἷς φέρονται ὁ λόγος τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου κ. Henry Houssaye, τοῦ γραμματέως κ. Paul Girard, καὶ ἡ ἐκθεσις τῆς διαχειριστικῆς ἐπιτροπῆς. Ἐν τῷ φιλολογικῷ δ' αὐτοῦ τμήματι φέρονται αἱ ἐξῆς πραγματεῖαι: Theodore Reinach: Ἐπιγραφαὶ Ἰάσου (ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Μουσείου). Félix Moreau: Αἱ πολιτικαὶ συνελεύσεις κατὰ τὴν *Ἰλιάδα* καὶ *Ὀδύσειαν*. W. M. Ramsay: Μικρασιανά. Ἐν δὲ τῷ τμήματι τῶν Ὑπομνημάτων καὶ τῶν Κειμένων τὰ ἐξῆς: T. R.: Τὰ νέα ἀποσπάσματα τῆς *Ἐκάλῃς*. Paul Lezay: Τὸ χειρόγραφον τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Πέτρου. Émile Legrand: Κανὼν εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ Πατριάρχου Εὐθυμίου Β'. Paul Tannery: Ἀποσπάσματα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (συνέχεια). Τέλος ἐν τοῖς Χρονικοῖς: Ἐπιγραφικὸν Δελτίον ὑπὸ T. Reinach, ἀνταπόκρισιν ἐξ Ἑλλάδος ὑπὸ X., πρακτικὰ τοῦ Συλλόγου, βιβλία προσενηχθέντα αὐτῷ καὶ βιβλιογραφίαν.

Παραβήκαμεν ἐνταῦθα τὸν πίνακα τῶν περιεχομένων ἵνα δεῖξωμεν ὅπως τὰ ἐνδιαφέροντα ἐν τῷ συγγραμμάτι τοῦ Συλλόγου τούτου ὑπάρχουσι, νὰ κακωτηρήσωμεν δὲ μετὰ λύπης ὅτι ὁ ἀ-

γραφῶν τῶν μικρῶν τούτων βιβλίων γενικὴν τινὰ κρίσιν περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ. Εἰς τὴν ἐρώτησιν ἡμῶν ταύτην ὁ Γκαζιέ ἀπαντᾷ ὅτι ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, αἰσχυρότερος τοῦ Λαμαρτίνου τυγχάνων, κέκτηται πράγματι βιβλίον, ἢν θὰ προετιμῶμεν νὰ ἐδλέπομεν μετριάζομένην διὰ πολλῆς λογικότητος καὶ διὰ μεγάλης φρονήσεως, ὡς καὶ ἡ τοῦ Βοσουέτου καὶ ἡ τοῦ Ρακίνα.» Ὁ Πετι Δεζουλεβίλ ἀνακηρύττει αὐτὸν «τὸν ἀνώτατον τῶν ποιητῶν τοῦ 19 αἰῶνος.» Ὁ δὲ Δουκρὸ λέγει: «Ὑψοῦται ὡς γιγάντειος δρῦς, ἥς τὸ πυκνὸν φύλλωμα ἐκάλυπεν ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτη διὰ τῆς σκιᾶς αὐτοῦ τὰ πάντοτε ἀναγεννώμενα ἄνθη τῆς γαλλικῆς διανοίας.» Ἀφ' ἐτέρου καὶ ὁ Κζέν λέγει: «Ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ ἀπέθανε καταλείπων τὴν φήμην μεγίστου λυρικοῦ καὶ ἐπικοῦ ποιητοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων, καὶ ποιητικῆς διανοίας ἐκτάκτου, πεπρωκισμένης δι' ἀφθόνων χαρισμάτων καὶ πλουσιωτάτης πασῶν, ὅσας ποτὲ παρήγαγεν ἡ Γαλλία». Τέλος δὲ καὶ ὁ κ. Δουμὴς αὐτός, καίπερ ἐπιφυλακτικῶς ἐκφραζόμενος περὶ τῶν δραμάτων αὐτοῦ λέγει: «Ὑπῆρξεν εἰς τῶν μεγίστων ἡμῶν λυρικῶν ποιητῶν εἶναι δὲ ὁ μόνος ἐν τῷ ἔπει ἐπιτυχών.»

Οὕτω μετὰ ἐπταετίαις ἐπικρίσεις, ἀντεγκλήσεις καὶ ἀντιφατικὰς γνώμας, ἐξάψεις ὀργῆς καὶ διαμάχας, πάλιν ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ παραμένει ὀρθίος ἐν μέσῳ τῆς δόξης αὐτοῦ, ὅπως καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ὅπόσας γραμμὰς ἔγραψαν καὶ ὁπόσας σελίδας ἐπλήρωσαν εἰς μάτην οἱ θεωρητικοί! Ἀλλὰ μήπως τὸ αὐτὸ δὲν ἐγένετο καὶ πάντοτε; Οἱ λεπτεπίλεπτοι τῶν ζητημάτων ἐξεταστὰι μετὰ τῆς ἐιδικῆς αὐτῶν ἀγωγῆς, τῶν συστηματικῶς μορφωθέντων πνευματικῶν αὐτῶν συνηθειῶν, τῶν προλήψεων τῆς διανοητικῆς αὐτῶν τάξεως, καὶ τῆς ἀπαθείας μεθ' ἧς ἐξονυχίζουσιν οὕτως εἰ-

πεῖν τὰ συγγράμματα τῶν ἄλλων, εἶναι κατὰ βάθος οἱ μᾶλλον προκατειλημμένοι καὶ οἱ ἥκιστα ὀυδερκεῖς τῶν κριτῶν. Οὐδέποτε σχεδὸν ἡ διαρκὴς φήμη μορφοῦται ἐν ταῖς συναθροίσεσιν αὐτῶν, ἤτοι ἐν ταῖς αἰθούσαις, ἀκαδημαῖς, λέσχαις καὶ γραφεῖς ἐφημερίδων. Ἡ τοιαύτη φήμη γεννᾶται καὶ ἀναπτύσσεται ἐν τῷ ἐλευθέρῳ ἄερί, ἐν τῇ συνειδήσει, ἢ ἂν θέλητε ἐν τῇ ἀσυνειδησίᾳ τοῦ πλήθους, μεταξὺ τοῦ πολυποικίλου ὄχλου, ὅστις πρὸ ἐκατὸν ἐτῶν ἐθεωρεῖτο ἔχων περισσότερον πνεῦμα ἢ ὁ Βολταίρος. Ἡ γνώμη ὀλιγαριθμῶν ἐξονυχιστῶν οὐδὲν δύναται ἀπέναντι τῆς ὁμοφώνου καὶ γενικῆς ιδέας. Ὅπως μετὰ ἐπταετίαις ἐπιθέσεις δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἐλαττώσωσι τὴν ἀξίαν τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, οὕτω καὶ μετὰ εἰκοσαετίαις πανηγυρικοῦς δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀναζωπυρῶσωσι ὑπὲρ τοῦ Λαμαρτίνου τὸν σβεσθέντα ἐνθουσιασμόν. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ αἰὼν ἡμῶν περατοῦται, ἰδοὺ ὅτι τέσσαρες τῶν κατ' αὐτὸν ἀκμασάντων συγγραφέων φαίνονται ἐπιπλέοντες βαθμυδὸν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους, ἁδιαφιλονεικῆτοι καὶ ἀθωωθέντες ἀπὸ τῶν ἐλλείψεων, αἵτινες ἀπεδίδοντο αὐτοῖς, εἰσδύοντες δὲ καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ ζῶντες ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν τόσον ζωηρῶς, ὥστε φαίνεται ὅτι αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν θὰ χαιρετήσωσι τὰς τέσσαρας μεγάλας φιλολογικὰς τῆς ἐποχῆς ἡμῶν δυνάμεις. Ὁ εἰς ἐκ τούτων, ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον πάντων τῶν συγγραφέων αὐτοῦ ποιητοῦ περιφρονηθεὶς ὑπὸ τῶν καλαισθητικῶν φιλολογικῶν κριτῶν· οἱ ἄλλοι τρεῖς, ἤτοι ὁ Μισελέ, ὁ Μπαλζάκ, καὶ ὁ Δουμάς, συγχάκις καταφρονηθέντες, ἐνίοτε δὲ καὶ παραγνωρισθέντες, οὐδὲ μέλη τῆς Ἀκαδημίας ἐγένοντο, ἀπέθανον δὲ μὴ ἰδόντες τὰ ἔργα αὐτῶν γεγόμενα ἀποδεκτὰ ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ φιλολογίᾳ.

RAOUL ROSIÈRES.

N. ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ.

ριθμὸς τῶν ἐνταῦθα μελῶν αὐτοῦ ὁσημέραι ἀραιούται. Πολλοὶ τῶν ἡμετέρων ἤδυναντο νὰ ἐγγραφῶσιν ἀντὶ 10 φρ. ἑτησίως μέλη τοῦ Συλλόγου τούτου τοῦ ὑπὸ πάσας τὰς ἐπὶ φεῖς ὠφελίμου ἡμῖν. Ἐκτενεστέρα ἀνάλυσις τῶν περιεχομένων τοῦ τεύχους, γενησομένη ἐν ἐπομένῳ φύλλῳ, θὰ καταδείξῃ ἔτι σαφέστερον τὴν σημασίαν τῆς Association pour l'encouragement des études Grecques.

* *

Ἰνα κρίνωσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται τ' ἀποτελέσματα τοῦ φιλοῦ τοῦ κ. Ψυχάρη ἐν Ἀθήναις, παρατίθεμεν ἐνταῦθα ἀπόσπασμα δημοσιεύματός τινος ἐν τῇ Ἑστῇ ὑπὸ τοῦ κ. Καρκάβιτσα.

«Μωρὲ τί βορριᾶς καὶ θρακιᾶς μοῦ λέτ' ἐμένα! εἶπεν ὁ Γιαννὶς ὁ Χούργουλας, τί βορριᾶς καὶ θρακιᾶς μοῦ λέτ' ἐμένα!... Ἀκού ποῦ στὸ λέω τῆς φουρτούνης τοῦ Καθουμαληᾶ δὲν τῆς κάνουν ἀνέμοι...»

— Ἀμ ποιοὶ τῆς κάνουν;

— Ποῖα τῆς κάνουν; Ἐγὼ νὰ σοῦ εἰπῶ ποιοὶ τῆς κάνουν. Ὅχι, σοῦ λέει, εἶνε χοντρὸς κάθος καὶ γύνει τὸ βουνὸ κ' ἔρχετ' ὁ θρακιᾶς ἀπὸ πάνου καὶ βγάδουν ἀψάδα οἱ Βελανιδιώτισσες.

κολοκύθια! Μωρὲ τῆς φουρτούνης τοῦ Καθουμαληᾶ δὲν τῆς κάνουν ἀνέμοι...

— Μὰ ποὶ τῆς κάνουν, διάολε, πές μας λοιπόν! ἐφώναξεν ἀνυπόμονα Ἀλέξης ὁ Σκιαθίτης πάντα ἀράθυμος...

Ὁμολογουμένως; οὐχὶ καλὴν ιδέαν τοῦ φιλοῦ παρέχουσι τὰ προτόντα ταῦτα.

* *

Τρεῖς ρῶσοι συγγραφεῖς ἀπέβωσαν ἄρτι οἱ ἐξῆς: Ὁ Νικόλαος Ἀσσάρουμφ (γεν. τῷ 1820), συγγραφεὺς κωμωδίας ἐπιγραφόμενης τῇ Mascarade καὶ πολλῶν μυθιστοριῶν, ὁ Ἀλέξιος Πλεσσέεφ, θανὼν ἐν Παρισίοις, μεταφραστὴς τοῦ Ἀῖνε, τοῦ Ρενάν καὶ τῶν γερμανῶν ρομαντικῶν καὶ ὁ Ἀλέξιος Ἀπουχτίν, φίλος τοῦ Τουργκένεφ, συγγραφεὺς μικρᾶς συλλογῆς ποιημάτων δημοσιεύσεως τῷ 1886, καταλαβούσης δὲ θέσιν ἐν τοῖς ἀριστουργήμασι τῆς νεωτέρας ρωσικῆς ποιήσεως.

O. A.